

**SITUAȚIA COMUNELOR JUDEȚULUI CAHUL REFLECTATĂ ÎN
PROCESELE-VERBALE ALE INSPECȚIILOR PREFECTULUI
DUMITRU DOBRESCU (APRILIE 1940)**

**THE SITUATION OF THE COMMUNES OF CAHUL COUNTY IN
APRIL 1940 REFLECTED IN THE INSPECTION' MINUTES OF THE
PREFECT DUMITRU DOBRESCU**

DOI: 10.5281/zenodo.5565018

UDC: 94(498.7):352

Sergiu CORNEA

Universitatea de Stat „B.P.Hasdeu” din Cahul

E-mail: cornea.sergiu@usch.md

ORCID ID: 0000-0002-0888-5902

Rezumat: În februarie 1938 în România a fost instaurat regimul de autoritate monarhică. În scopul consolidării puterii monarhului și controlului său discreționar asupra administrației a fost elaborată și o nouă lege administrativă. Legea administrativă nr. 2919, publicată în Monitorul Oficial nr. 187 din 14 august 1938 a grupat cele 71 de județe ale României în 10 ținuturi. Ținutul era o circumscripție teritorială cu caracter regional, dotată cu personalitate juridică

Potrivit Legii administrative din 14 august 1938, județul devenea o simplă circumscripție de control și de desconcentrare a administrației centrale, pierzându-și personalitatea juridică. Prefectul era abilitat de a exercita controlul de tutelă a administrației locale din comunele urbane și rurale ale județului. O formă de control a activității autorităților locale era inspectarea lor periodică. În luna aprilie a anului 1940 prefectul județului Cahul colonelul Dumitru Dobrescu a inspectat comunele județului elucidând diverse aspecte ale activității administrațiilor locale. Rezultatele acestor inspecții permit de a crea un tablou veridic al realităților din satele basarabene cu două luni înainte de raptul teritorial din iunie 1940.

Cuvinte cheie: reformă administrativă, ținut, județ, prefect, comună, primar, județul Cahul

Abstract: In February 1938, a monarchical regime was established in Romania. In order to strengthen the power of the monarch and his discretionary control over the administration, a new administrative law was drafted. Administrative law no. 2919, published in the Official Monitor no. 187 from August 14, 1938, grouped the 71 counties of Romania into 10 regions. The region was a territorial circumscription, endowed with legal personality.

According to the Administrative law from August 14, 1938, the county became a simple district of control and deconcentration of the central administration, losing its legal personality. The prefect was authorized to exercise the control of the local administration in the urban and rural communes of the county. One form the control

over the work of local authorities was their regular inspection. In April 1940, the prefect of the Cahul County, colonel Dumitru Dobrescu, inspected the county communes, clarifying various aspects of the activities of local administrations. The results of these inspections make it possible to create a true picture of the realities of the Bessarabian villages to months before the territorial abduction in June 1940.

Key words: *administrative reform, region, county, prefect, commune, mayor, Cahul county*

Introducere

Funcționarea sistemului administrativ al statului în condițiile regimului de autoritate monarhică instaurat la începutul anului 1940 în România este o problemă de cercetare care, de-a lungul timpului nu și-a pierdut din actualitate. Urmărind scopul consolidării puterii monarhului și controlului său discreționar asupra administrației a fost elaborată o lege administrativă care a legiferat aceste aspirații. Noua Lege administrativă, publicată la 14 august 1938 a grupat județele României în 10 noi entități administrative, numite ținuturi. Ținutul era o circumscripție teritorială regională, dotată cu personalitate juridică. În noua configurație administrativă, județul a fost lipsit de personalitate juridică atribuindu-i-se doar calitatea de circumscripție administrativă. În fruntea administrației județene se poziționa prefectul, care era abilitat să exercite controlul de tutelă a administrației locale. Controlul activității autorităților locale includea și inspecțiile periodice efectuate de prefect.

În luna aprilie a anului 1940 prefectul județului Cahul colonelul Dumitru Dobrescu a inspectat comunele județului elucidând diverse aspecte ale activității administrațiilor locale. Rezultatele acestor inspecții permit de a crea un tablou veridic al realităților din satele basarabene din perioada respectivă.

Scopul lucrării constă în elucidarea situației din comunele rurale ale județului Cahul cu două luni înainte de raptul teritorial din iunie 1940.

Metodologia cercetării

Principala metodă de colectare a datelor a fost analiza de conținut a proceselor-verbale în care au fost consemnate rezultatele inspecțiilor întreprinse de prefectul județului Cahul colonelul Dumitru Dobrescu în luna aprilie a anului 1940, a actelor normative în vigoare pentru perioada studiată, a documentelor și statisticilor oficiale. Metoda comparativă a fost utilizată pentru analiza activității autorităților locale din județ privind împădurirea localităților, însămânțareaterenurilor agricole și lichidarea consecințelor inundațiilor.

Rezultate

A. Contextul politico-administrativ. La finele anului 1937 și începutul anului 1938 în viața politică din România au survenit schimbări importante care l-au determinat pe Carol al II-lea să recurgă la lovitura de stat din 10 februarie 1938, prin care a instaurat regimul de autoritate monarhică. A fost introdusă

starea de asediu și cenzura, partidele politice au fost interzise, iar numeroși politicieni au fost arestați (Scurtu, I., 2011).

Regele a anunțat că a alcătuit un guvern cu oameni „descătușați” de activitățile de partid, care „va depolitiza viața administrativă și gospodărească a statului, va alcătui schimbările constituționale care să corespundă nevoilor noi ale țării”. Noua Constituție a fost promulgată la 27 februarie 1938 în cadrul unei ceremonii care a avut loc la Palatul Regal și la care au fost prezenți toți membrii guvernului (Scurtu I., Otu, P., 2003, p. 391-392).

În scopul consolidării puterii monarhului și controlului său discreționar asupra administrației statului a fost elaborată și o nouă lege administrativă. Se acredita ideea că pentru eliminarea factorului politic din administrație, promovarea cinstei și legalității, rezolvarea operativă și corectă a cererilor cetățenilor se impunea o nouă și autentică reformă a sistemului administrativ existent. După o intensă pregătire mediatică, regele și susținătorii săi, în frunte cu ministrul de Interne A. Călinescu, au demarat realizarea unei noi delimitări teritorial-administrative a României (Scurtu, I., 2011).

Prin Legea Administrativă nr. 2919, publicată în Monitorul Oficial nr. 187 din 14 august 1938 cele 71 de județe ale României au fost grupate în 10 ținuturi: Olt, cu reședința la Craiova, cuprinzând 6 județe; Bucegi, cu reședința la București, cuprinzând 10 județe; Mării, cu reședința la Constanța, cuprinzând 4 județe; Dunărea de Jos, cu reședința la Galați, cuprinzând 10 județe; Nistru, cu reședința la Chișinău, cuprinzând 4 județe; Prut, cu reședința la Iași, cuprinzând 9 județe; Suceava, cu reședința la Cernăuți, cuprinzând 7 județe; Mureș, cu reședința la Alba Iulia, cuprinzând 9 județe; Someș, cu reședința la Cluj, cuprinzând 7 județe; Timiș, cu reședința la Timișoara, cuprinzând 5 județe (Nistor, 2000, p. 125).

Ținutul era o circumscripție teritorială cu caracter regional, dotată cu personalitate juridică. Ținuturile erau administrate de rezidenți regali, cărora le-au fost atribuite largi competențe în domeniile: administrativ, economic, social, cultural. Fiecare minister avea câte un serviciu exterior care funcționa pe lângă rezidentul regal, excepție făcând justiția, armata, externele, regiile publice autonome, instituțiile de învățământ superior și administrațiile comerciale (SJGAN, D. 1/1938, f. 1 și urm).

Ținuturile create urmăreau, pe cât posibil, să reunească foste județe aflate în provincii diferite. Ținutul Dunărea de Jos cuprindea zece județe ale României interbelice: opt județe din Vechiul Regat (Brăila, Covurlui, Fălciu, Putna, Râmnicu-Sărat, Tecuci, Tulcea, Tutova,) și două din Basarabia (Cahul și Ismail). Ținutul Dunărea de Jos, potrivit datelor recensământului din 1930, era al doilea din România ca mărime cu o suprafață totală de 37 958 km², și al patrulea după numărul populației - 2 040 000 locuitori (Negru, 2001). Centrul administrativ al ținutului era la Galați, unde se afla și sediul rezidentului regal al ținutului. Cele

zece județe includeau 45 plăși, 2 municipii, 8 comune urbane reședință, 14 comune urbane nereședință, 10 comune suburbane și 699 comune rurale (SJGAN, D. 88/1940, f. 14).

Legile administrative din 14 iunie 1925, 3 august 1929 și 27 martie 1936 stabileau și reglementau în mod expres personalitatea juridică a județului. Potrivit Legii administrative din 14 august 1938, județul devenea o simplă circumscripție de control și de desconcentrare a administrației generale, pierzându-și personalitatea juridică pe care o avusese din 1864 și până atunci. E necesar de menționat că județul și-a redobândit personalitatea juridică prin efectul Legii nr. 577 din 22 septembrie 1940.

Referitor la subdiviziunile județelor menționăm că în Țara Românească erau *plășile*, iar cele ale ținuturilor din Moldova – *ocoalele*. Subdiviziunile județelor au fost menținute de Regulamentele organice și de Legea de organizare administrativă din 1 aprilie 1864. Prin intermediul plășii, se urmărea o supraveghere mai eficientă a administrației comunelor de către funcționarii din subordinea prefectului. Plasa era alcătuită din reunirea mai multor comune, fără să i se recunoască personalitatea juridică. De la legea din 1864 până la legea din 1925 au fost operate 12 modificări legislative, care explică de ce numărul plășilor a variat între 170 și 300 (Cornea, 2013, pp. 98-99).

În concepția legii din 1925, rațiunea existenței plășii consta în înlesnirea controlului local, supravegherea aplicării legilor și buna îndrumare a activităților administrative. Legea din 1929 mai înființează funcția de prim-pretor, menținându-se și aceea de pretor, în scopul supravegherii mai eficiente a acțiunii administrative la comune și sate. Legea din 1936 revine la sistemul legii din 1925, conducătorul plășii fiind tot pretorul, funcție menținută și de legea din 1938, care trata plasa ca o subdiviziune administrativă de control (Oroveanu, 1992, pp.142-144).

B. Organizarea teritorial-administrativă a județului Cahul.

Organizarea teritorial-administrativă a județelor fusese stabilită prin decizia Ministrului de Interne nr. 2908 din 24 februarie 1939. Delimitarea teritorial-administrativă a județului Cahul era următoarea:

1. Plasa Ion Voievod cu reședința în comuna urbană Cahul includea comunele:

1. Cahul	7. Găvănoasa	13. Vulcănești
2. Badicu	8. Larga	14. Vadul lui Isac
3. Brânza	9. Manta	15. Văleni
4. Crihana	10. Pelinei	16. Zărnești
5. Crihana - Nouă	11. Români	
6. Colibași	12. Roșu	

2. Plasa Cantemir cu reședința în comuna Leova includea comunele:
17. Leova	22. Hănăsenii de pădure	27. Sărata-Nouă
18. Beștemac	23. Iargara	28. Tomai
19. Covurlui	24. Mingir	29. Toceni
20. Cazangic	25. Sărățeni	30. Tigheci
21. Filipeni	26. Sărățica-Nouă	31. Tochilă Răducan
3. Plasa Mihai Viteazu cu reședința în comuna Moscovei includea comunele:
32. Alexandru Cel Bun	36. Carbalia	41. Tătăraști
33. Albota	37. Cairaclia	42. Trifești
34. Alexandrești	38. Moscovei	43. Taraclia de Salcie
35. Calceva	39. Musaitu	
	40. Sofieni	
4. Plasa Traian cu reședința în comuna Taraclia includea comunele:
44. Aluatu	48. Cubei	52. Denevița
45. Baurci	49. Cazaclia	53. Taraclia
46. Borceag	50. Chirutnea	54. Tatar-Copceac
47. Beșalma	51. Congaz	
5. Plasa Ștefan cel Mare cu reședința în comuna Baimaclia includea comunele:
55. Baimaclia	60. Ciobalaccia	65. Lărguța
56. Borogani	61. Chioselia	66. Sadâc
57. Cania	62. Cuciulia	67. Capaclia-Răzeși
58. Cârpești	63. Eichendorf	68. Chioselia-Mare
59. Coștangalia	64. I.Gh. Duca	69. Țiganca
		70. Vișinești

Această delimitare teritorial-administrativă a județului Cahul s-a menținut până în iunie 1940, când în urma raptului teritorial abuziv săvârșit de U.R.S.S., România a cedat Basarabia (Cornea, 2013, p. 100).

C. Poziția prefectului în sistemul administrativ stabilit de Legea 2919/1938. Instituția prefectului este o instituție cu tradiții în sistemul administrativ românesc, fiind cunoscută în Principatele Române sub denumirea actuală încă din vremea domniei lui Alexandru Ioan Cuza (1859-1866) (Pop D., Pop C., Vlaicu C., 2010, p. 148).

Potrivit prevederilor Legii administrative 2919/1938 (art. 192) prefectul făcea parte, de rând cu Ministrul de interne, Rezidentul regal și pretor din angrenajul organelor abilitate cu dreptul de a controla activitatea administrației locale. Cu excepția municipiilor, orașelor reședințe de județ și stațiunilor balneo-climatică, aflate sub tutela Rezidentului regal, prefectul exercita controlul de tutelă a administrației locale din comunele urbane și rurale (Legea 2919/1938, art. 192).

Prefectul era numit în funcție prin decret regal, în urma raportului ministrului de interne. Fiind funcționar de carieră, prefectul se recruta dintre pretorii care îndeplineau următoarele condiții: a) posedau o diplomă universitară și a centrului de pregătire tehnică profesională administrativă; b) aveau o activitate de 6 ani ca pretor sau subprefect, îndeplinită cu distincție; c) au trecut concursul prevăzut de regulament (Legea 2919/1938, art. 128). Prefectul avea dreptul la locuință, iluminat, încălzit, și la o indemnitate de transport, ce se înscria în bugetul ținutului, după normele stabilite de minister. În cazul absenței sale era obligat să desemneze un pretor pentru a-l înlocui pe perioada respectivă (Legea 2919/1938, art. 97).

În județul în care activa prefectul era reprezentantul guvernului și al Ministerului de Interne, fiind șeful ierarhic al tuturor funcționarilor exteriori ai acestui Minister. În această calitate prefectul, în raza județului încredințat, avea următoarele atribuții:

- a) Supraveghea activitatea funcționarilor și a serviciilor;
- b) Supraveghea și controla comunele rurale și urbane, cu excepția municipiilor;
- c) Executa și controla lucrările de interes județean, în baza delegației dată de guvernator;
- d) Convoca lunar pretorii și șefii serviciilor exterioare din județ pentru coordonarea activităților preconizate;
- e) Îndruma, controla și era personal responsabil de executarea lucrărilor de mobilizare și organizarea națiunii și teritoriului pentru război, după ordinele autorității superioare și în colaborare cu autoritățile militare de resort. Era responsabil de păstrarea secretului acestor lucrări;
- f) Supraveghea toate instituțiile de binefacere și asistență socială, care depindeau de Stat, ținut sau comună; controla administrațiile locale și activitatea funcționarilor; asista la ședințele consiliilor comunale oricând considera necesar; părerile exprimate de prefect trebuind a fi consemnate în procesele-verbale ale ședințelor; prefectul putea asista la adunările generale ale composesoratelor de pădure și pășuni și controla activitatea acestora;
- g) Supraveghea și controla comunitățile religioase precum și toate persoanele juridice din județ (asociații și fundații). Era membru de drept în consiliul județean al căminelor culturale.

Prefectul avea datoria de a lua măsuri pentru prevenirea infracțiunilor și de menținerea ordinii și siguranței publice. El putea da ordine tuturor organelor polițienești și jandarmeriei, care erau obligate să le execute de îndată (Legea 2919/1938, art. 99-100).

Prefectul era abilitat să aplice pretorilor, primarilor, notarilor și celorlalți funcționari de la pretură, plasă, comună și de la prefectură, pedepse sub formă de muștrării și amenzi cu pierderea salariului pe cel mult 10 zile. Prefectul acorda

concedii funcționarilor din raza județului (Legea 2919/1938, art. 99).

D. Rezultatele inspecțiilor prefectului Județului Cahul din luna aprilie 1940 în comunele județului. Una din atribuțiile importante ale prefectului era de a „controla administrațiile locale și activitatea funcționarilor” din județul în care își desfășura activitatea. În acest scop, prefectul, periodic inspecta comunele din cuprinsul județului cu scopul de a monitoriza activitatea autorităților publice locale, de a urmări la fața locului cum se execută legile dar și ordinele venite de la autoritățile centrale.

a) Inspecția prefectului Județului Cahul din 11 aprilie 1940.

În data de 11 aprilie 1940, prefectul Județului Cahul, Colonelul Dumitru Dobrescu a inspectat comunele de pe șoseaua Cahul-Văleni, pentru a constata la fața locului „stadiul inundațiilor, stadiul însămânțărilor și stadiul împăduririlor”.

Prima comuna inspectată a fost Crihana, unde a găsit Primarul „dând afară din cârciumă pe niște locuitori, care în loc să-și vadă de treabă, se dusesse la cârciumă”. „Bine făcea, menționa prefectul în procesul-verbal de consemnare a rezultatelor inspecției efectuate, însămânțarea nu se face la cârciumă și autoritățile administrative și jandarmii să evacueze cârciumile și să-i trimită pe oameni la câmp”. Prin sat a văzut unii oameni care se duceau la pescuit spunând că grădinile și viile lor sunt inundate și neavând loc la deal, se duc la pescuit. Prefectul a constatat că ar fi fost mult mai bine „dacă acești oameni erau întrebuințați de Comitetele Agricole ca să are și să însămânțeze terenurile celor concentrați”.

Tot în Crihana o porțiune din șoseaua județeană Cahul-Văleni care trecea prin mijlocul satului fusese inundată. În scopul remedierii situației create „primarul a colectat de la fiecare locuitor cate un par-doi, câte 3-4 maldăre de stof și a scos lumea la lucru, căptușind părțile atacate cu stof și bălegar și împiedicând ruptura apei”. „Bine a făcut primarul, menționa prefectul, aceasta dovedește că nu trebuie împins la treabă”.

Totuși, prefectul a exprimat „o mică supărare pe Primar” pentru faptul că „nu e îngrijit de drumul de la hotarul cu comuna Manta, care duce spre Prut, la islazul lor”. Dar, s-a constatat că „acel drum e lung de vreo 7 km. Și a fost foarte greu de păzit pe toată întinderea lui, este și de importanță secundară, nu face legătura cu Moldova”.

În comuna Manta primarul era la arat, iar prin localitate prefectul nu a remarcat „lume care să se plimbe degeaba prin sat”.

În comuna Vadul lui Isac a văzut multă lume prin sat, mulți dintre care reparau gardurile; or, constata prefectul, „nu este acum vremea să se facă gardurile, acum este de plugărit”.

Referitor la comuna Colibași, prefectul nota: „oameni forfoteau prin sat, i-am întrebat de ce nu sunt la arat și mi-au spus că ei mai au de tăiat viile și de îngrijit prin grădini, dar că plugurile lor merg, sunt cu băieții la plug. Oare cu

copiii o să scoatem noi pâinea trebuincioasă? Mentalitatea această bolnavă trebuie scoasă din capul țăranului și trebuie împins cu sila la câmp. Randamentul copiilor este mic și lucrul de calitate inferioară” (ANRM, F. 2067, Inv. 1, d. 58, f. 34). S-a constatat că în această comună „inundațiile nu le-au produs pagube”.

În comuna Vadul lui Isac au fost inundate 250 hectare islaz pe baltă, rămânând 280 hectare pe deal, astfel că vitele puteau fi concentrate acolo, soluționând astfel problema, fără a mai recurge la arendarea imașurilor de la locuitorii din alte comuni.

Prefectul a mai constatat că primarul „a privit cu nepăsare baia ce le-am făcut anul trecut și au lăsat-o să fie inundată în loc să fi făcut un dig în jurul ei ca să oprească apa. Asemenea a lăsat să fie inundată și ruptă șoseaua care ne leagă cu județul Covurlui, șoseaua cu care s-a cheltuit atâtea parale acum 2 ani, deși nu avea de apărat decât 4-500 metri”. „A dovedit o completă nepăsare acest Primar, consemna prefectul”.

Tot la Vadul lui Isac, prefectul a găsit la Primărie echipele de deparazitare stând, iar etuva stătea în curtea Primăriei; motivul că Primarul nu vrea să dea 2 oameni care să ajute echipei la strămutarea etuvei și deparazitarea. Prefectul a intervenit ordonându-i primarului să pună la dispoziția echipelor de deparazitare doi oameni, i-ar primarul a reproșat că nu poate da decât cel mult un om. Luând în considerare deficiențele depistate în activitatea primarului de Vadul lui Isac, prefectul nota în procesul-verbal: „voi aplica o pedeapsă Primarului și voi aviza asupra înlocuirii lui” (ANRM, F. 2067, Inv. 1, d. 58, f. 34).

În comuna Brânza a fost sesizat un caz de incompetență manifestat de secretarul comunei. prefectul a întâlnit la Primărie o mulțime de oameni convocați de secretarul comunal „prin bătaie de tobă” ca să trateze locuitorii direct cu doi crescători de oi care voiau să arendeze islazul aflat în posesia comunității pe moșia comunei Găvănoasa. „Oare secretarul, se întreba prefectul D. Dobrescu, nu știa că islazul nu se arendează la fiecare locuitor în parte, ci de asociația de pășune?” În consecință, prefectul constata: „Acest secretar în loc ca să dea o îndrumare bună și legală oamenilor, precum și crescătorilor de oi care venise în comună, trimițându-i la Asociația de Pășunat a comunei Găvănoasa, adună tot satul la Primărie sustrăgându-l de la munca câmpului și pornindu-l spre nemulțumire, căci oamenii au rămas nemulțumiți când eu le-am spus că n-au voie să trateze direct și chiar unii începuse să vocifereze că au nevoie de bani și că negustorul le dă banii imediat. Dacă câte odată se ivesc nemulțumiri printre oameni, este din cauza reprezentanților autorității de calibrul secretarului din Brânza, care habar n-avea cum se administrează islazurile”. În procesul-verbal al inspecției, prefectul menționa că îl va sancționa pe respectivul secretar, „mai ales că la înapoierea mea la ora 12, după ce trecusem prin satul Văleni, nu l-am mai găsit la Primărie, deși serviciul ține până la 13” (ANRM, F. 2067, Inv. 1, d. 58, f. 35).

În comuna Văleni, inundațiile au acoperit valea unde lumea-și păștea vitele, așa că locuitorii nu mai aveau unde și-le păștea, de asemenea apa a mai început să cuprindă câteva case din cele amplasate în locurile mai joase.

Referitor la împădurirea localităților inspectate prefectul consemna o situație nefavorabilă. Astfel, împăduririle în comuna Crihana încă nu începuse, „așteptau să ridice niște puiți pentru completarea gurilor de pe șosele,, Aici, constata prefectul „împăduririle trebuie activate cu maximum de intensitate”.

În comuna Manta, deoarece primarul era plecat la muncile agricole, prefectul „nu a putut lua relații asupra împăduririlor”.

În comuna Vadul lui Isac „opera de împădurire – nulă”.

În comuna Colibași campania de împădurire nu începuse.

În comuna Brânza, referitor la împăduriri Primarul a afirmat că au fost plantați 17.000 puiți prin râpi. Prefectul menționa: „N-am controlat la fața locului, dar voi controla curând”.

În comuna Văleni plantarea pădurilor de abia începuse. Oamenii nu erau la câmp, ziceau că este noroi și nu pot ara (ANRM, F. 2067, Inv. 1, d. 58, f. 34-35).

Sunt foarte utile pentru a înțelege atmosfera acelor zile constatările enunțate de prefectul Județului Cahul, Colonelul Dumitru Dobrescu referitor la vizitarea comunelor de pe șoseaua Cahul-Văleni, plasa Ion Voievod pe care le prezentăm integral:

„Suntem într-o epocă în care însămânțările trebuie să se facă cu o intensitate maximă, mai ales că vremea rea ne-a redus perioada de însămânțare cu mai mult decât jumătate și mai ales că gerul iernii ne-a distrus mai mult decât jumătate din semănături.

În astfel de condiții nu este îngăduit nimănui să dea pe la cârciumă, sau să-și facă gard sau să prindă pește sau să trimită copiii la arat; acum tot omul valid cu tot neamul lui să fie la plug și să are din zor și până în noapte și chiar sârbătoarea.

Comitetele Agricole comunale, toată autoritatea comunală și jandarmii să-i scoată la plug cu sila pe cei cari nu înțeleg de bună voie, căci binele se face adesea cu sila.

Împăduririle să se înceapă unde nu s-au început și să se continue, sunt premilitari, sunt oameni din aceia cari nu au pământ și nici nu iau pământ cu chirie și care se plimbă prin sat și prin baltă de pomană, să fie scoși la plantare.

Să știe și cei care n-au știut până acum că izlaurile se administrează și se arendează de către Asociația de Pășunat și că oamenii n-au dreptul să-l arendeze individual, toate arendările individuale și directe de la oameni, fiind nule; cel care arendează izlaz în astfel de condițiuni, rămâne păgubaș.

Acolo unde se produc inundații, autoritatea este datoare să apere punctele vitale, care în prim rând sunt comunicațiile.

Am intervenit la Ministerul Agriculturii ca să admită pășunatul în păduri pentru comunele Crihana, Manta și Văleni” (ANRM, F. 2067, Inv. 1, d. 58, f. 35).

b) Inspecția prefectul Județului Cahul din 20 aprilie 1940. În data de 20 aprilie 1940 Prefectul Județului Cahul, Colonelul Dumitru Dobrescu a inspectat comunele plasei Ion Voievod amplasate la Nord-Est de reședința județului Cahul și câteva comune din plasa Ștefan cel Mare. Scopul acestei vizite a urmărit elucidarea a două aspecte importante ale vieții comunelor respective:

- Felul în care comunele au organizat muncile agricole, spre a da maximum de randament și aplicarea măsurilor luate la teren;
- Lucrările întocmite de comune pentru ajutorarea familiilor concentraților, potrivit Decretului-Lege din 30 Martie 1940.

În continuare sunt prezentate rezultatele acestei vizite. În comuna Roșu prefectul a constatat că „situația forțelor de muncă de care dispune comuna era stabilită și pusă la punct”. În același timp, pornind de la faptul că suprafața arabilă a comunei era de 4900 ha din care scăzându-se 300 ha semănături de toamnă, rămân a se lucra în primăvară 4600 de hectare, cele 148 perechi de vite trăgătoare existente în comună, erau, în opinia prefectului, „cu totul insuficiente față de suprafața care trebuie arată, dar având în vedere că din suprafața totală se deduc 1700 ha teren arabil inundate pe baltă și din cari o bună parte nu vor putea fi însămânțate, lipsa vitelor de muncă se ameliorează”. Întârzierea campaniei de însămânțare în comuna Roșu, care a început de abia la 13 aprilie, se datora timpului ploios care nu a permis demararea lucrărilor agricole.

Pentru a ameliora situația, prefectura „a dat comunei 6 perechi de cai din cei primiți de la armată pentru munci, care să facă muncile celor 100 de familii de concentrați, fără vite, și din care până atunci se arase cu caii armatei 22 ha și jumătate”.

S-a mai constatat că „brațe de muncă sunt suficiente, din cei 300 concentrați din comună, cca 100 sunt veniți în concediu pentru munca câmpului. Lumea primește munca cu voie bună și nu este nevoie a se face presiune. Cei câțiva oameni pe cari i-am văzut în sat nefiind duși la câmp, au căutat să se justifice că încă nu au putut”.

Prefectul a remarcat că autoritățile locale nu țin o „condică în care să se țină evidența zilnică a muncilor efectuate, sau cel puțin săptămânală”.

O situație mai complicată a fost sesizată în comuna Zărnești. Aici „Comitetul Agricol n-a făcut nici una din lucrările ordonate prin ordonanța nr.748 din 1 Martie 1940. Notarul Lecata n-a făcut absolut nimic și este cu desăvârșire ignorant al ordinelor”. Prefectul a dispus ca „pretorul să-l țină în supraveghere apropiată, căci acest notar îmi face impresia că mănâncă leafa de pomană, și dacă nu se pune pe lucru, să-i întocmească acte și să fie lăsat în disponibilitate”.

Cu cele 145 perechi de vite trăgătoare, care repartizate la cele 1340 ha ce

trebuie însămânțate pe deal, sunt prea suficiente, constata prefectul, ba chiar cu acestea vor putea lucra și parte din terenurile de pe baltă pe măsura retragerii apelor. Agentul agricol, numit la data de 19 martie s-a străduit să lucreze ceva și să adune date privitoare la situația forțelor de muncă, însă lucrarea nu este completă. Se recomandă ca „Comitetul Agricol să se întrunească săptămânal și să stabilească programul de lucru”.

Printre deficiențele depistate au fost menționate următoarele: a) „nu au stabilit familiile concentraților, cari au nevoie să fie ajutate cu muncă, zice că sunt numai 2-3 familii, să se stabilească precis și să se ajute” și b) „până acum, au însămânțat numai 373 ha”.

A fost sesizată de către prefect și o abatere disciplinară crasă: „în drumul meu spre Zârnești, am întâlnit pe telefonista Maria Dudău, care se ducea la plimbare la Cahul fără voia nimănui. De altfel Primarul, Notarul, Secretarul și Șeful de Post Jandarmi îmi raportează că D-sa, face serviciul pe gust. Dacă este așa, s-o pună în disponibilitate, noi nu avem nevoie de paraziți” (ANRM, F. 2067, Inv. 1, d. 58, f. 36).

Și în comuna Români, constata prefectul, „lucrările ordonate cu ordonanța nr. 748 nu s-au făcut. Notarul era străin de ele și nici măcar nu și-a dat osteneală să vadă ce e de făcut. N-am putut căpăta date asupra suprafețelor de însămânțat și asupra forțelor de muncă existente în comună. Singurele date ce le-au putut servi, au fost numai că sunt a se ajuta 30 familii de concentrați lipsite de vite de muncă, și că până la această dată s-au însămânțat 755 ha. Lucrările Comisiunii pentru ajutorarea concentraților se reduc la un tabel întocmit de Notar, tabel unde nu se vede dacă aceștia îndeplinesc sau nu condițiunile. Notarul zice că acest tabel a fost făcut după arătările Comisiunii, însă nu era nici o semnătură a acesteia. Notarul n-a putut să-mi găsească Monitoarele Oficiale cu Legea și instrucțiunile pentru ajutorarea concentraților”.

Urmare a acestor constatări, prefectul a dispus ca „pretorul să-l aibă în supraveghere de aproape și dacă nu se pune pe lucru să-i întocmească acte și să-l lase în disponibilitate pe notarul Cundiev”.

Comuna Larga, potrivit chestionarului agricol întocmit toamna, are 3500 ha teren arabil din care s-au însămânțat în toamnă, fără a se ști rezultatul, 800 ha. Ar mai fi de prelucrat în primăvară, în opinia prefectului, circa 3000 ha din care până în prezent s-a arat de abia 493 ha, este foarte puțin. S-a constatat că lucrările privitoare la ajutorarea concentraților erau executate.

În același timp, prefectul, referitor la situația administrației publice locale din comuna Larga a remarcat un tablou dezolant: „De cum intri în Primărie, te izbește o murdărie care face rușine și unui simplu țăran, necum Primăriei. Trecând la chestiunea organizării muncilor agricole, am constatat că nu se făcuse nici una din lucrările ordonanței nr. 748; mai mult decât atât, nici n-am găsit ordonanța la Primărie.

În privința aceasta, constat un rău general și anume că: comunele nu opresc și nu au la dosar câte un exemplar din ordonanțele ce se dau, ci se mulțumesc să le afișeze, de multe ori chiar fără a le citi și să le lase acolo să le rupă cine vrea. O mai mare destrăbălare administrativă, nici că se poate. De aceea ordon ca orice ordonanță trimisă spre afișare, să se păstreze un exemplar la Primărie la dosarul respectiv pentru ca să-i servească la lucrările cerute prin ordonanță, alt exemplar să se afișeze la Primărie, altul la Postul de Jandarmi și de abia următoarele exemplare să se afișeze la celelalte instituții dacă mai sunt în comună și în localurile publice.

Secretarul nu știa să caute unde este Legea de Mobilizare Agricolă, or fiecare comună trebuie să-și formeze un indicator în care să se arate unde se află publicate diferitele legi, Jurnale ale Consiliului de Miniștri, Decizii Ministeriale, Decizii Ținutale cu un caracter de durată mai lungă, și ordine circulare cu același caracter pentru ca oricând organele cancelariei să poată să găsească ceea ce le trebuie. Cine nu și-a făcut acest indicator, să și-l facă imediat și Pretorii să se convingă cu prilejul inspecțiilor.

Notarul nici măcar nu știa din cine se compune Comitetul Agricol comunal, deși el este Secretarul Comitetului. Notarul Zarzar este un adevărat trântor și Pretorul să-i facă inspecție și să-i întocmească acte de incapacitate, ca să-l dăm afară, că mănâncă leafa degeaba” (ANRM, F. 2067, Inv. 1, d. 58, f. 37).

În comuna Badicu, potrivit opiniei prefectului, „s-a pus multă grijă în organizarea muncilor agricole” și menționa dânsul: „este prima dată când notarul Wainer mă mulțumește, ceea ce înseamnă că a început să trăiască în realitate și îl rog să meargă tot așa. Au dat și o ordonanță privitoare la organizarea muncilor, ordonanța nr. 3 din 24 Februarie 1940, păcat însă că nu pot aproba această ordonanță care este dată de primar și care nu are dreptul s-o dea căci primarul nu este organ de aplicare a Decretului Lege pentru Mobilizarea Agricolă, ci Comitetul Agricol. În tot cazul se vede că au pus grijă pentru organizarea acestor munci”.

Constatând că 126 perechi de vite trăgătoare disponibile sunt insuficiente pentru a prelucra cele 2936 ha teren arabil, prefectul a dispus să le fie oferiți și „146 cai de la oștire”, dar și cu toate acestea lucrările trebuiau să fie intensificate: „au însămânțat până acum numai 300 ha, este puțin, ei justifică că pământul a fost ud și nu s-a putut lucra, să lucreze mai bine de aici încolo”.

Intrând în sat, prefectul a „găsit tolăniți la soare pe un concentrat care era în concediu, ca să-și muncească pământul împreună cu camaradul său, alt soldat care era trimis de la Regiment să-l ajute la muncă pe primul. Caii erau cu niște copii la câmp la muncă. Apoi Regimentul a dat cai nu ca să lucreze copii cu ei și a dat concediu concentraților nu ca să stea acasă la soare ci să muncească. Pe toțiăștia jandarmii să-i gonească la câmp”.

A fost cercetat la fața locului „felul în care s-au întocmit tabelele pentru

ajutorarea concentrațiilor” și, menționa prefectul:

m-a izbit faptul că am găsit pe tabel familia concentratului Măță Vladimir, acel care era lungit la soare și în concediu și care-mi spunea că are 5 ha de pământ. Comisiunea care întocmise tabloul, căci de față era și preotul și învățător pensionar, mi-au justificat că l-a înscris întrucât în roluri nu este scris ca posesor de pământ, deși soldatul îmi spusese mie că are 5 ha. Este necesar să lămuresc aici că Legea spune că se consideră lipsite de mijloace, familiile concentrațiilor care posedă cel mult 2 ha. Înseamnă că este cu dare de mână și a avut de unde plăti arenda și că posedă pământul producător chiar sub formă de închiriere. Mai departe Legea spune că ajutorul se acordă numai pe timpul cât soții sau membrii susținători ai familiei sunt concentrați efectiv și că permisiile de mai mici de 15 zile, nu întrerup acordarea ajutorului. Rog Comisiunile să revadă tabelele cu Legea în mână și așa să lucreze (ANRM, F. 2067, Inv. 1, d. 58, ff. 36-37).

La primăria din comuna Ciobalaccia se afla doar primarul, notarul fiind plecat la Eichendorf comună pe care o gira. Anterior vizitei prefectului, comuna fusese inspectată de Agronomul regional și Veterinarul circumscripției. Ei au constatat că în primăvară s-au făcut 1100 ha semănături și că grâul de toamnă a degerat complet. În drumul său peste câmp prefectul a constatat că în comuna Ciobalaccia se lucrează cu multă intensitate și că primarul este un om vrednic.

S-a stabilit că familiile concentrațiilor vor fi ajutate cu muncă mai către sfârșit, ele vor semăna porumb, căci n-au alte semințe. Tabelele de ajutoare ale concentrațiilor s-au întocmit.

În comuna Țiganca a fost atestată o situație similară ca și în comunele precedente: „notarul nu știa de ordonanța nr. 748. Lucrările de stabilire a forțelor de muncă fusese făcute de agentul agricol, iar nu de notar. Aceasta este treaba notarului, iar nu a Agentului Agricol care trebuie să stea pe câmp, nu să facă situații de birou”.

În comună erau 3703 ha teren arabil, din care pot fi omise peste 700 ha teren arabil inundat, cum și secara semănată în toamnă, rămânând de lucrat în primăvară cca. 2700 ha. Din acestea se însămânțase în primăvară până la data inspecției 1217 ha. Un „rezultat frumușel; de altfel am văzut lumea pe câmp și Agentul Agricol îmi face impresie frumoasă”. Deoarece a contribuit la rechiziții doar cu 40 de cai, fiind astfel una privilegiată, comuna, menționa prefectul, va putea termina muncile agricole la timp, mai ales că și „lumea lucrează de bună voie și nu este nevoie de îndemnul jandarmilor”.

Prefectul a atras atenția și la unele deficiențe existente în comună:

- Nu există la comună un tabel de familiile concentrațiilor, care trebuie ajutate cu munci, era o ciornă fără nici o valoare, să se întocmească imediat.

- Tabelul de familiile concentrațiilor, care urmează a fi ajutate nu era întocmit de întreaga Comisiune, ci de Notar.

Prefectul accentua în procesul-verbal întocmit „că aceste tabele trebuie să

fie opera Comisiunii prevăzută de Lege care răspunde iar nu a unui simplu funcționar” și „atrag și aici atențiunea pretorului asupra notarului pe care trebuie să-l puie la treabă”.

Referitor la comuna I.G. Duca prefectul nota: „am văzut multă activitate pe câmp. Câmpul era plin de pluguri și am nădejdea că va însămânța tot terenul mai ales că din comună n-au fost luați pentru rechiziții decât 7 cai”. Suprafața terenului arabil comunal era se 4522 ha din care dacă se scădea terenul arabil inundat, rămâneau de lucrat cca 3500 Ha în primăvară. La momentul vizitei deja erau lucrate 1108 ha, cu tendința de a se lucra și restul.

Prefectul a mai constatat că „și aici ca și la multe alte comune n-au putut să-mi găsească ordonanța Nr. 748”. A trezit suspiciunea prefectului modalitatea alcătuirii de către Comisiunea prevăzută de Lege a tabelelor privind ajutoarele ce urmează a se da concentrațiilor (ANRM, F. 2067, Inv. 1, d. 58, f. 38).

Referitor la ajutorarea familiilor concentrațiilor trebuie menționat faptul că potrivit adresei Ministerului de Interne nr. 4269/939 referitor la ajutorarea familiilor concentrațiilor lipsiți de mijloace, acestora trebuiau să le fie repartizate câte 20 kg făină și 40 kg mălai. Serviciul financiar al Ținutului Dunărea de Jos prin circulara nr. 26064 din 9 octombrie 1939 solicita prefectului județului Cahul să dispună comunicarea, în regim de urgență, respectivului serviciu suma necesară pentru executarea prevederilor adresei Ministerului de Interne menționate. În același timp, aduceau la cunoștința prefectului că „suma ce se poate pune la dispoziție de Ținut, este de maximum 100.000 lei”. Se mai stabilea ca procurarea alimentelor să se facă de la producătorii locali, iar distribuirea pe baza tabelurilor întocmite de autoritățile comunale și verificate pe răspunderea personală a Pretorului respectivei plase.

În același timp, „pentru a veni în ajutorul armatei”, din suma alocată trebuia să fie cumpărată lână. Lâna trebuia distribuită școlilor profesionale din oraș și din județ, care vor confecționa ciorapi și pieptare, pentru soldați. Pentru atingerea acestui scop, prefectul trebuia să facă apel „și la Societățile de binefacere și la orice instituție care ar putea contribui”. Ciorapii și pieptarele confecționate trebuiau predate Corpului Armatei sau Diviziei locale (SJGAN, D. 139/1939-1940, f. 100).

c) Vizita prefectul Județului Cahul din 22 aprilie 1940. La 22 aprilie prefectul s-a deplasat în comunele Crihana Nouă, Pelinei, Găvănoasa din plasa Ion Voievod și comuna Alexandru cel Bun din plasa Mihai Viteazu pentru a elucida aceleași probleme ca și în vizita sa precedentă din data de 20 aprilie 2021.

În cadrul vizitei în comuna Crihana Nouă a fost stabilită situația forței de muncă și a suprafețelor de însămânțat. S-a constatat că trebuie însămânțate 4466 ha, la care cele 282 perechi de vite trăgătoare existente sunt suficiente. Până la momentul vizitei deja erau însămânțate 1105 ha, ceea ce, în opinia sa, era un rezultat frumos.

S-a stabilit că cele 5 familii nevoiașe din comună, lipsite de vite de muncă cu 21 ha vor fi ajutate. Tabelele celor care au dreptul la ajutor au fost întocmite, însă la întocmirea lor n-a luat parte întreaga componență a Comisiei, ele fiind întocmite numai de autoritatea administrativă. Prefectul a dispus ca tabelele respective să se supună deliberării întregii Comisii.

Referitor la vizita în comuna Pelinei prefectul consemna în procesul-verbal despre primăria din localitate: „murdar, nelipit, nevăruit, cutia de scrisori prinsă cu sârmă, stă să cadă, după cutia de scrisori hârtii, cutii de chibrituri și alte necurătenii; nu se făcuse nimic din ceea ce am ordonat la inspecția precedentă. Am constatat însă la trecerea mea pe la Primărie după ce m-am înapoiat din inspecție că se lipea și se curăța. Întreb este oare nevoie ca Prefectul să îmboldească pe Primar și notar ca să ție Primăria curat? Primăria, după cum numele o arată, este prima casă dintr-un sat, prima în ordine și în curățenie căci de acolo iau sătenii exemplu. Fac atenți pe toți primarii și notarii că localul Primăriei să strălucească de curățenie și ordine”.

Dincolo de dezordinea depistată în sediul autorităților locale, se menționa că „munca câmpului a fost organizată. Pentru cele 2715 ha ce sunt a se însămânța, cele 183 de perechi de vite trăgătoare sunt suficiente. Până astăzi s-au lucrat 799 ha, un rezultat frumușel”.

Și în comuna Pelinei tabele cu acei care au nevoie de ajutor potrivit Legii au fost întocmite fără a implica în această activitate întreaga componență a Comisiei. A fost făcută aceeași observație și recomandare ca în cazul comunei Crihana Nouă, ambele comune având același notar.

În comuna Găvănoasa Comitetul agricol comunal n-a stabilit situația forței de muncă din comună și suprafețele ce trebuie însămânțate, vinovat fiind notarul care în calitate de secretar al Comitetului Agricol comunal „trebuia să răscitească ordonanța 748 și să o execute întocmai”.

Datele ce au putut fi colectate de către prefect din diferite documente „arată că în comună sunt de însămânțat 3300 ha, notarul afirmă că au mijloace suficiente de lucru, dar nu văd aceasta din nici o situație căci n-a întocmit”. S-a constatat că au fost însămânțate 1449 ha, ceea ce în opinia prefectului „este binișor”.

În comună au fost ajutate 66 familii de concentrați la însămânțarea păioaselor, rămânând să-i mai ajute la însămânțarea porumbului. De asemenea, s-au întocmit tabele de familiile concentraților care vor fi ajutate potrivit Legii, de Paști.

La intrarea în comuna Alexandru cel Bun un Comandant de Oaste s-a plâns prefectului că locuitorii nu dau nici un concurs armatei, ci din contra o boicotează. În acest context, prefectul a trecut în procesul-verbal următoarele: „Atrag atențiunea autorităților administrative și jandarmerești asupra penalităților la care se expun acei care sabotează Legea (rechizițiilor și cer să-i

execute pe toți, aducându-i la sentimente omenești și aplicând Legea acelor care se încapățânează a nu primi”.

Situațiile de suprafețe însămânțate și situația forței de muncă fuseseră întocmite. Pentru cele 3926 ha de însămânțat s-a constatat că erau suficiente cele 320 perechi de vite trăgătoare aflate în comună. Au fost însămânțate până la momentul vizitei 2345 ha ceea ce este, concluziona prefectul, „un rezultat foarte frumos”. Erau întocmite și tabelele cu familiile concentraților care aveau dreptul la ajutoare potrivit legii.

În comună nu erau familii de concentrați care să aibă nevoie de ajutor la muncă.

Deși era ora 9:30 notarul nu venise încă la slujbă, ci era la Vladimirești unde locuia cu familia. Pretorul a fost avertizat de către prefect „să îi atragă atenția asupra obligativității de a se muta cu traiul în comuna Alexandru cel Bun, căci Legea obligă pe funcționar să locuiască în comuna unde face serviciu” (ANRM, F. 2067, Inv. 1, d. 58, f. 40-41).

Discuții

Modelul de regionalizare materializat prin crearea celor zece ținuturi nu a fost edificat în baza unui fundament științific sau rațional temeinic. Urmărindu-se centralizarea sistemului administrativ cu scopul de a consolida regimul politic au fost perturbate uzanțele și instituțiile administrative afirmate în timp. Consecințele modelului respectiv au generat disfuncționalități în funcționarea sistemului administrativ subnațional.

Concluzii

Controlul de tutelă administrativă a activității autorităților publice din comunele urbane și rurale ale județului încredințat era una din atribuțiile esențiale ale prefectului. Pentru a cunoaște situația reală din comunele județului și a vedea la fața locului consecințele actului de administrare prefectii efectuau inspecții tematice sau inopinate în teritoriu. Inspectarea comunelor rurale din județul Cahul de către colonelul Dumitru Dobrescu, prefectul județului Cahul a scos la iveală un șir de lacune în activitatea autorităților și funcționarilor din administrația publică locală. Unele din aceste lacune erau determinate de cadrul general normativ și instituțional, iar altele de factori subiectivi cum ar fi pregătirea profesională și atitudinea funcționarilor din administrația locală față de atribuțiile de serviciu.

Referințe bibliografice:

a) Fonduri arhivistice:

1. Arhiva Națională a Republicii Moldova, fond 2067, Inv. 1, dosar nr. 58. (ANRM, F. 2067, Inv. 1, d. 58).

2. Serviciul Județean Galați al Arhivelor Naționale, fond Reziidența regală a ținutului Dunărea de Jos, dosar nr. 1/1938. (SJGAN, D. 1/1938).
3. Serviciul Județean Galați al Arhivelor Naționale, fond Reziidența regală a ținutului Dunărea de Jos, dosar nr. 139/1939-1940. (SJGAN, D. 139/1939-1940).
4. Serviciul Județean Galați al Arhivelor Naționale, fond Reziidența regală a ținutului Dunărea de Jos, dosar nr. 88/1940. (SJGAN, D. 88/1940).

b) Monografii și articole:

1. Cornea, S. (2013) Delimitarea teritorial-administrativă a județului Cahul în componența ținutului Dunărea de Jos (1938-1940). Analele științifice ale Universității de Stat „B.P.Hasdeu” din Cahul, Vol. IX, 96-105.
2. Nistor, I. (2000). Comuna și județul: evoluția istorică. Cluj-Napoca: Editura Dacia.
3. Pop D., Pop C., Vlaicu C. (2010). Elemente istorice și legislative privind organizarea instituției administrative a prefectului în România. Revista Transilvană de Științe Administrative, 12(25), 147-168.
4. Scurtu, I. (2011) Reorganizarea administrativ- teritorială. Expresie a crizei economice și politice din România. <http://www.ioanscurtu.ro/reorganizarea-administrativ-teritoriala-expresie-a-crizei-economice-si-politice-din-romania/> (accesat la 23.05.2021)
5. Scurtu I., Otu, P. (ed) (2003). Istoria românilor: Vol. VIII. București: Editura Enciclopedică.
6. Negru, L. (2001) Contribuții la cunoașterea stării de spirit și a activității politice a populației ținutului Dunărea de Jos în anul 1939. http://diam.uab.ro/istorie.uab.ro/publicatii/colectia_bcsc/bcss_7/28_negru.pdf (accesat la 14.05.2021)
7. Oroveanu, M.T. (1992) Istoria dreptului românesc și evoluția instituțiilor constituționale. București: Editura Cerma.